

כהנים רשעים היו וכל אחד מהם היה נענש ומת בשנה הראשונה לכהונתו, והכהן הגדול שהתמנה לאחריו היה סותר הלשכה ובונה לשכה נאה יותר על שמו [וקבעו להזכיר ענין זה בשם הלשכה, כדי לעורר את הכהן הגדול לתקן מעשיו (תפארת ישראל א, יכין ב)]. ויש גורסים 'זאותן', ומפרשים שהכוונה לכהנים עצמם שהמלכים היו מחליפים אותם כל שנה, והלשכה נקראת 'פרהדרין' על שם הכהונה הגדולה שהיתה מתחלפת בכל שנה (ע"פ רמב"ם בפיה"ש שקלים א, ג, רע"ב שם, א, ורש"ש).

תֵּן הַתֵּם. הקדמה. סדר הפרשת תרומות ומעשרות מן התורה: א. מפרישים 'תנומה גדולה' הניתנת לכהן. ב. מהנותר לאחר הפרשת התרומה, מפרישים עשירית ל'מעשר ראשון' הניתן ללוי. ג. מהנותר לאחר הפרשת המעשר מפרישים עשירית, בשנה הראשונה השניה הרביעית והחמישית לשנות השמיטה, מפרישים 'מעשר שני', וצריך הבעלים לאכול חלק זה בירושלים, ובשנה השלישית והשישית לשנות השמיטה, מפרישים 'מעשר עני', וניתן חלק זה לעניים. ד. מן המעשר הראשון שמקבל הלוי יש עליו להפריש עשירית ל'תרומת מעשר' הניתנת לכהן. מלבד חיובים אלו, בעשיית עיסה חל חיוב נוסף של הפרשה חלה לכהן.

דין נוסף תיקן יוחנן כהן גדול כשראה שחלק מעמי הארץ מפרישים תרומה גדולה בלבד, שתבואת עם הארץ היא בגדד 'דמאי', כלומר ספק טבל ספק מתוקן, וחיוב הפרשת תרומות ומעשרות מפירות 'דמאי' מתבאר בהמשך הגמ'.

הַנְּחֻתוּמִין לֹא חֵיבֵי אֹתָן חֻכְמִים לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנִי, וְהַקְלוּ עליהם מדין כל אדם שאין לו למכור דמאי אפילו לחבר, בלי שיתקנו תחילה [מהטעם המבואר להלן בגמ'] (דף אמונה מעשר ט, יב, בדעת רש"י להלן ט, א, ותוס' שם ד"ה מעשר, והרמב"ם מעשר ט, ה). ויש מפרשים, שהנחתומים צריכים להפריש מעשר שני, אך הקלו עליהם שאינם צריכים להעלותו לירושלים ומותר להם לאוכלו בכל מקום בלא פדיון (תוס' רא"ש, וראה עוד בביאורנו להלן ט, א ד"ה לא אטרוהו). דין זה נאמר במוכר לחבר (תוס' ד"ה תנו, ר"ש ורא"ש דמאי ב, ד). ויש אומרים שכן הדין גם כשהוא מוכר לעם הארץ (ישועות מלכו מעשר ט, יב, בדעת הרמב"ם שם).

אֶלָּא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחֻלָּה, וְאָף שְׁחִיב הַפְּרִשְׁת חֵלָה חַל בַּעַת עשיית העיסה, ואינו מוטל על העם הארץ בעל החיטים, הוצרכו חכמים לומר שהנחתומין חייבים להפריש חלה מעיסת פירות דמאי, ללמדנו שחיוב זה חל גם על עיסת טבל, ואין זה כחיוב הפרשת תרומה שאינו חל על חמץ בפסח הואיל ואין ההפרשה מתרת את באכילה [כמבואר בגמ' (פסחים לב, א)], משום שבעיסת דמאי אם יפריש תרומת מעשר, העיסה תהיה מותרת באכילה, ולכן עליהם להפריש גם תרומת מעשר וגם חלה (גבורת ארי ד"ה אלא).

וְאִין אֲחִיו הַכֹּהֲנִים נוֹגְעִין בוּ, כִּיּוֹן שׁ'בְּגָדֵי אוֹכְלֵי קוֹדֶשׁ, מִדְּרַס לפרה', כמבואר בחגיגה (יה, ב), ולפי זה אם אחיו הכהנים טהורים גם לפרה, הם יכולים לגעת בו, אולם יתכן שגם אם הם טהורים לפרה, הם מטמאים אותו בנגיעתם מתקנת חכמים (תוס' רא"ש ותוס' ישנים לעיל ב, א ד"ה מטמאין).

אֶלָּא רִבְעֵי לְמָה לִי הַזָּאָה כָּלָּל, אוֹלַם לְרַבִּי יוֹחַנָן שְׁלוּמִד (לְעִיל ג, ב) פרישה ממילואים, מזים עליו כל שבעה כמו במילואים, והגמ' כאן סוברת כריש לקיש שלומד פרישה מסיני. ויתכן שגם לרבי יוחנן אין זה לימוד גמור ממילואים אלא רק אסמכתא בעלמא, ואין צריך הזאה כמו במילואים, וכל דין ההזאה הוא משום חשש טומאה (תוס' לעיל ד, א ד"ה הזאה).

דְּהַזָּאָה שְׁבוּת, כִּיּוֹן שְׁהוּא נְרָאָה כַּמְתַּקֵּן אָדָם (רִש"י פִּסְחִים סה, ב ד"ה הזאה). ועוד, שיש לחוש שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים (גמ' פסחים טט, א).

וְאִינְהּ דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת, וְאָף שׁ'אִין שְׁבוּת בַּמְקֻדָּשׁ, כַּמְבוּאָר בגמ' (פסחים סה, א), אין מזים עליו בשבת, כיון שרק בתוך העזרה נאמר הכלל ש'אין שבות במקדש' ולא מחוץ לעזרה, וההזאה היתה מחוץ לעזרה, שהרי אסור להכניס מי חטאת לעזרה, כיון שהם מטמאים את הנוגע בהם ואת הנושא אותם (חשק שלמה; אור שמוח עבודת יום הכיפורים א, ד). ויש שסובר, שגם בהר הבית נאמר הכלל של 'אין שבות במקדש', והטעם שלא מזים עליו בשבת, כיון שהזאה בשבת יש בה שני שבותים, כמבואר לעיל (ד"ה דהזאה שבות), ובמקדש היתרו רק שבות אחד ולא שני שבותים (מצפה איתן, וראה עוד שפת אמת).

וְכָל אִימְתָּ דְּמִתְרַמֵּי תְּלַתָּא תְּהַשְׁרִי מִפְּרָשִׁינָן לִיה, אִפִּילוּ שְׁרַבְעֵי שלו לא חל בשבת, ונמצאת הזאתו בטילה שני ימים (רש"י), והיינו שני ימים מלבד היום הרביעי, שאם אחד משלשת הימים הראשונים חל בשבת, גם בשביעי שלו לא מזים, כיון שאין הזאה בשביעי אם לא היו עליו בשלישי, והוא הדין אם אחד משלשת הימים האחרונים חל בשבת, גם בשלישי שלו לא מזים (רי"א חבר, וראה גבורת ארי).

וְכִי לְשִׁכַּת פְּרִהֲרִין הֵיחָה וְהָלָא לְשִׁכַּת כְּלוּטֵי הֵיחָה - לִשְׁכַת שרים נכבדים (ע"פ רש"י), והם נכבדים יותר מהפקידים המכונים 'פרהדרין', ומדוע שינו את שמה (ריטב"א). ויש מפרשים, ש'בלוט' אלו עשירים (פסקי ר"ד).

שְׁנוּתָנִין עָלָיו מְמוֹן לְקַוְוָה - בְּזַמַּן בֵּית שְׁנֵי הָיוּ מַלְכֵי בֵּית חשמונאי ממנים לכהונה גדולה את מי שנתן להם ממון רב (רש"י). ויש מפרשים שבתחילה בני חשמונאי עצמם היו הכהנים הגדולים, ולאחר זמנם נתמנו הכהנים הגדולים על ידי נתינת ממון למלכי בית הורדוס (תוס' רא"ש ותוס' ישנים).

וּמְחַלְפִּין אוֹתָהּ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדָשׁ כְּפַרְהֲרִין - הַלְשַׁכָּה היתה מתחלפת כפקידים שהמלך מחליפם בכל שנה, כי אותם